

Stručni rad

POTPOMOGNUTA KOMUNIKACIJA POMOĆU KOMUNIKATORA

Nataša Pihler Brumen, prof. def.

OŠ dr. Ljudevita Pivka, Ptuj

Sažetak

U ovom članku ukratko ću opisati jedan od sustava potpomognute komunikacije kojim se koristimo kod djece, mladih i odraslih osoba s poremećajima jezično-govorne glasovne komunikacije. Potpomognuta komunikacija omogućava im izražavanje želja, potreba i interesa te uključivanje u socijalnu interakciju. Vrlo je važno odabrati sustav koji je u najvećoj mjeri prilagođen sposobnostima i potrebama pojedinca.

Ključne riječi: nerazvijen govor, sporazumijevanje, potpomognuta komunikacija.

1. Uvod

Osoba s govorno-jezičnim teškoćama doživljava ozbiljnu traumu ako ne može uspostaviti kontakt s ljudima, privući pažnju i izraziti što želi, a što ne, kako se osjeća i što misli. Još je teža situacija ako ovaj problem prati nemogućnost razumijevanja govora. Takvi poremećaji govorno-jezične glasovne komunikacije karakteristična su posljedica disfunkcije središnjeg živčanog sustava uzrokovane ozljedom ili bolešću mozga. Mogu se javiti u razdoblju prije razvoja komunikacije ili pogoditi osobu koja već ima razvijenu komunikaciju, na primjer, nakon moždanog udara, teške ozljede mozga (u prometnoj nesreći) i sl. Osjećaj bespomoćnosti takvih osoba može dovesti do neželjenog ponašanja jer su te osobe pogođene fizički, psihički i socijalno. Ako postoji mogućnost neverbalne komunikacije, situacija je mnogo lakša, ali ako ta mogućnost ne postoji, ostaje samo nadomjesna, potpomognuta ili alternativna komunikacija, pomoću koje osobama s teškim govornim smetnjama ili potpunom nesposobnošću govora možemo poboljšati kvalitetu života, pomoći u izgradnji samopouzdanja i donošenju odluka o sebi. Tako pomoću nadomjesne ili potpomognute komunikacije djeci s dovoljno razvijenim intelektualnim funkcijama također možemo osigurati obrazovanje kroz redovite ili prilagođene programe.

2. Vrste komunikatora

2.1. Komunikatori na dodir

Za upotrebu ovih komunikatora korisnik mora dodirnuti željeni simbol dijelom tijela (prstom, rukom i sl.). Na primjer, sljedeće vrste komunikatora pripadaju ovoj skupini:

- komunikator kojim se pritiskom na određeno polje aktivira tonski snimak glasa (uređaji AllTalk)
- komunikacijske ploče namijenjene prvenstveno djeci i početnicima u potpomognutoj komunikaciji. Na ploči se nalaze simboli ispod kojih su skrivene tipke. Pritiskom se aktivira magnetofonska traka s koje se reproducira prethodno snimljena rečenica (uređaji IntroTalker).
- komunikator na dodir pomagalo je kojim po pritisku željenog polja čujemo verbalni oblik odabranog simbola, a više simbola zatim slažemo u neko novo značenje (uređaji TouchTalk).

2.2. Komunikatori putem prekidača

Za osobe s ograničenom pokretljivošću dostupni su različiti prekidači. Način skeniranja (biranja simbola) određuje se individualno. Za aktiviranje prekidača odabiremo dio tijela kojim se korisnik potpomognute komunikacije može koristiti najbrže i s najmanje neuropatoloških uzoraka. Poznajemo pojedinačne prekidače, tipkovnice, svjetlosne signale i druge senzore. Obično se skeniranje obavlja zaustavljanjem pokretnog svjetlosnog signala iznad željenog simbola pritiskom, pogledom ili puhanjem na prekidač.

2.3. Komunikatori za pisanu komunikaciju

Mogu ih upotrebljavati samo osobe koje su dovoljno dobre u pisanju i čitanju, ali unatoč tome moramo računati na veće ili manje smetnje čitanja i pisanja. Možemo ih upotrebljavati kao pisani stroj, pri čemu se poruke ispisuju na traci pored ispisa na ekranu ili kao komunikator na dodir, gdje pritiskom na tipku aktiviramo

magnetofonsku traku. Ako osoba ne može pritisnuti tipke rukom ili prstom, to može učiniti npr. s kacigom s rogom.

2.4. Računala

Računalom korisnik može upravljati pritiskom na tipke, koje za osobe sa slabim motoričkim sposobnostima moraju biti veće. Za one koji se ne mogu služiti rukama, tu su „prevoditelji“, koji riječi izgovorene putem mikrofona, puhanje, pomicanje glave, pomicanje očiju i sl. prevode u računalne naredbe. [1].

3. Zaključak

Mnoga djeca, mladi i odrasli imaju teškoće u razvoju govorno-jezične glasovne komunikacije. Za njih je karakteristično da teško uspostavljaju kontakt s ljudima, komunikaciju doživljavaju kao prepreku koja im otežava, a u mnogim slučajevima i onemogućava integraciju u društvo. Kao rezultat toga, otežan je njihov cjelokupni razvoj. Ovdje pomaže potpomognuta komunikacija. Bit ovog oblika komunikacije drugačiji je način komunikacije, pri čemu je vrlo važno da se polazi od pojedinca te da se uvažavaju njegove sposobnosti, želje i potrebe. U svakom slučaju, ovako poboljšavamo kvalitetu života osoba koje nemaju sposobnost verbalnog komuniciranja i gradimo njihovu sliku o sebi. Samo tako im omogućavamo sudjelovanje u komunikaciji i donošenje odluka o sebi, iako je to odlučivanje u mnogim situacijama vrlo ograničeno. Uvjerena sam da je nemogućnost odlučivanja o sebi nešto najgore što se čovjeku može dogoditi. Stoga je vrlo važno da se tim ljudima, koji su sposobni odlučivati o sebi, pruži prilika da to i učine. Za mnoge je upotreba potpomognute komunikacije jedini kontakt s okolinom u kojoj žive.

4. Literatura

- [1.] GRČA-ZIDAR, Staša. 2001. *Nadomestna komunikacija pri ljudih po kapi in drugih motnjah govora in jezika v starosti*. *Kakovostna starost* IV/1-2
- [2.] JURIŠIĆ, D. Branka. 2012. *Podporna in nadomestna komunikacija. Za nekatere edina možnost*. Naš zbornik (str. 3-15)
- [3.] KRAJNC, Simona. 1999. *Razvoj govora predšolskih otrok*